

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Archiv obce Rochlov

[1878]–1945 (1947)

Inventář

EL NAD č.: 310

AP č.: 354

Mgr. Zuzana Ferencíková

Plasy 2018

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	5
III. Archivní charakteristika archivního fondu	5
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	6
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	6
Seznam použitých pramenů a literatury	7
Přílohy:	
Příloha č. 1: Počet obyvatel a domů v obci a seznam doložených starostů	9
Příloha č. 2: Seznam použitých zkratk	10
Inventární seznam	11

I. Vývoj původce archiválií

Původci archiválií fondu Archiv obce Rochlov zpřístupňovaných tímto inventářem jsou: Obecní úřad v Rochlově/Gemeindeamt in Rochlowa, 1850–1945, a Místní národní výbor v Rochlově, 1945–1980, IČO 258318.

Rochlov (něm. Rochlowa nebo Rochlow) leží 10 km jihovýchodně od Stříbra na stejnojmenném katastrálním území v nadmořské výšce 385 m. Název vsi byl patrně odvozen z osobního jména jejího držitele Rochl, ve smyslu Rochlův dvůr. V některých pramenech je uváděno i označení Rochlová.

Ves je poprvé připomínána v berním rejstříku Plzeňského kraje z roku 1379, v němž je uvedena jako Malý Rochlov. Do 17. století není vývoj ani posloupnost držitelů Rochlova v písemných pramenech příliš jasná. Pravděpodobně v polovině 16. století byl rozdělen a jeho menší část připadla benediktinskému klášteru v Kladrubech.

V soupisu poddaných podle víry z roku 1651 je ves Rochlov (již bez označení Malý) součástí statku Rochlov, patřícího Anně Henigarové ze Seeberka. Podle berní ruly (1657) náležel tehdy kladrubskému klášteru ve vsi Rochlově pouze jeden sedlák, většina statku patřila stále Henigarům ze Seeberka (někdy uváděni jako ze Žeberka nebo Eberka). Po nich se majiteli stali Údrčtí z Údrče, kteří zde nechali roku 1711 vystavět patrovou budovu barokního zámku. V letech 1728–1798 byl statek v držení pánů z Millachu. Poté se tu během dvaceti let vystřídal řada majitelů. V roce 1818 jej koupila Antonie z Weissenbachu, rozená hraběnka z Trauttmansdorff-Weinsberg. Větší část vsi Rochlov tehdy stále náležela ke stejnojmennému statku, menší část (asi 1–2 usedlosti) kladrubskému klášteru, konkrétně ke statku Čeminy, který získal roku 1806 Jan Erben z Erbenů.

V roce 1848 došlo ke zrušení poddanství a tím i patrimoniální správy, která pokračovala ve své úřední činnosti do roku 1850. Nejnižším správním článkem se staly samosprávné místní obce, a to na základě tzv. Stadionova prozatímního obecního zřízení č. 170/1849 ze dne 17. března 1849. Vycházelo se hlavně z josefínských katastrálních obcí s tím rozdílem, že sídliště se mělo stát buď obcí, anebo součástí obce jako tzv. osada. Až do zrušení vrchnostenské správy patřila větší část Rochlova ke stejnojmennému alodiálnímu statku, menší část ke statku Čeminy.

V novém územněsprávním členění připadla místní obec Rochlov do soudního okresu Stříbro a politického okresu Plzeň v Plzeňském kraji. Prvoinstančním úřadem politické správy s všeobecnou působností bylo Okresní hejtmanství v Plzni (v letech 1850–1855 označované také jako podkrajský úřad), v letech 1855–1868 náležela obec do obvodu smíšeného okresního úřadu ve Stříbře. V roce 1868 vznikl politický okres Stříbro, do něhož byly začleněny soudní okresy Stříbro, Touškov a Stod. Správní působnost zde vykonávalo Okresní hejtmanství ve Stříbře (od roku 1918 Okresní správa politická ve Stříbře, od roku 1928 Okresní úřad ve Stříbře). Po roce 1910 je coby přidělené místo obce uváděna myslivna zvaná Mexiko.

Stejně jako podle tzv. Stadionova prozatímního obecního zřízení (č. 170/1849 ř. z.), tak i podle obecního zřízení a řádu volebního pro Čechy (č. 7/1864 z. z.) byly v obci ustaveny dva orgány – obecní výbor (volený na tři roky) a obecní představenstvo. Obecní výbor byl kolegiální orgán, rozhodující většinou hlasů. Měl usnášecí a dozorčí moc a ze svého středu si volil obecní představenstvo, složené z obecního představeného – starosty, jenž prováděl usnesení obecního výboru, a alespoň dvou radních.

Souvislejší informace o činnosti místní obecní samosprávy a jejich představitelích pocházejí z přelomu 19. a 20. století. Obecní výbor jmenoval své zástupce do Místní školní rady v Blatnici, kam docházely děti z Rochlova do obecné školy. Na žádost obecního úřadu byla vzhledem ke vzrůstajícímu počtu školou povinných dětí i nevyhovující cestě k Blatnici

povolena v Rochlově roku 1902 dvoutrídni obecná škola, pro kterou obecní výbor upravil obecní domek čp. 13. V roce 1906 schválili představitelé obce zápůjčku 26 000 korun na stavbu nové školní budovy (čp. 72), která byla uskutečněna o rok později.

V roce 1919 bylo v Rochlově zvoleno na základě novelizovaných ustanovení o volebním řádu a obecním zřízení (zákony č. 75/1919 Sb. a č. 76/1919) obecní zastupitelstvo (dřívější obecní výbor), které si ze svého středu volilo obecní radu (dřívější obecní představenstvo), tvořenou starostou a radními. Prvním poválečným starostou se stal Wenzl Menner.

Jako pomocné orgány obecního zastupitelstva jsou v meziválečném období doloženy komise finanční, stavební, hospodářská a policejní i osvětová. Jen dočasně byly voleny komise zdravotní a bytová, sociální či žňová. Letopisecká komise byla ustavena v roce 1931 a vedením pamětní knihy byl pověřen tehdejší starosta Johann Kulhanek. V Rochlově byla zřízena také obecní knihovna. K nemovitému jmění obce patřily mimo jiné budovy čp. 4, 13, 87, škola čp. 72 a kůlna s hasičským náčiním.

Politická orientace místních byla dána zejména okolními průmyslovými lokalitami – Nýřany, Blatnicí či Heřmanovou Hutí. I na samotném katastrálním území Rochlova byly během 20. století otevřeny uhelné doly – Hilda, Josef a Concordia, včetně řady dalších pomocných šachet. V Rochlově, kde žila většina obyvatel německé národnosti, měla v meziválečných volbách nejvíce hlasů především Německá sociálně demokratická strana dělnická v Československé republice (Deutsche sozialdemokratische Arbeiterpartei in der Tschechoslovakischen Republik). Prosadila se zde ale i Komunistická strana Československa, která dle dochovaných písemností získala nejvíce mandátů ve volebních letech 1927 a 1931.

Jednotnou kandidátku sestavila v roce 1923 i zdejší česká menšina a do obecního zastupitelstva byl zvolen Karel Koutzký. Ten se objevuje již v zápisech obecního výboru v letech 1916–1919 coby zástupce virilisty, jímž byl majitel velkostatku. Po obecních volbách v roce 1931 měli Češi v zastupitelstvu již 3 členy – majitele velkostatku Františka Jirásku, Václava Klímu a Václava Turka. Roku 1933 byl František Jirásko dokonce zvolen prvním náměstkem. Pozice českého obyvatelstva se upevnila i založením české menšinové školy, povolené v roce 1929 z iniciativy správce velkostatku Václava Klímy. O dva roky později byl v Rochlově ustaven místní odbor Národní jednoty pošumavské jako protiváha ke zdejšímu spolku Kulturverband. V roce 1933 přibyla ještě česká mateřská školka a opatrovna Ústřední matice školské.

Za starosty Johanna Kulhanka byla na přelomu 20. a 30. let 20. století obec elektrifikována. Podle dochovaných rozpočtů si obecní zastupitelstvo na tento projekt vypůjčilo u nýřanské záložny celkem 164 000 Kč.

V obecních volbách v červnu roku 1938 se prosadila Henleinova Sudetoněmecká strana (Sudetendeutsche Partei) a její kandidát Richard Buschek byl zvolen starostou. Po záboru českého pohraničí v roce 1938 se stal Rochlov součástí Říšské župy Sudety. Patřil do obvodu vládního prezidenta v Chebu se sídlem v Karlových Varech a náležel do působnosti landráta ve Stříbře. Nařízením ze dne 10. listopadu 1938 s platností od 20. listopadu 1938 bylo na sudetoněmeckém území zavedeno německé obecní zřízení (Deutsche Gemeindeordnung z 30. ledna 1935). Až do té doby zůstávalo v platnosti dosavadní československé obecní zřízení. Podrobnější instrukce k zavedení německého obecního zřízení na sudetoněmeckém území vydal dne 22. listopadu 1939 zvláštním oběžníkem říšský ministr vnitra.

Činnost obecního úřadu byla ukončena na základě vládního nařízení č. 4/1945, o volbě a pravomoci národních výborů, dne 6. května 1945 ustavením šestičlenného revolučního národního výboru v čele s Adolfem Síbalem.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Z dochovaných písemností není evidentní, kde a jakým způsobem byly ukládány. Dne 22. listopadu 1955 provedla okresní archivářka Bohuslava Lohrová prohlídku a skartaci písemností na Místním národním výboru v Rochlově. Do trvalé archivní úschovy byly vedle písemné dokumentace MNV převzaty „Matrika narozených 1945, Strassenbau 1927, Foranschlag der Gemeinde-Ortschaft 1931–1937, Fremdenbuch 1896–1937, Vormerkbuch 1855–1934, Sturmrolle 1845–1901, Geschäftsprotokoll a různé listiny“. K faktickému předání těchto písemností do Okresního archivu Tachov se sídlem ve Stříbře došlo pravděpodobně v průběhu roku 1958. Téhož roku archivář Vladimír Bystrický oddělil písemnosti obecního úřadu od agendy MNV.

Po územněsprávní reformě (zákon č. 36/1960 Sb.) byly archiválie 25. října 1963 delimitovány z Okresního archivu Tachov se sídlem ve Stříbře do Okresního archivu v Plasích (př. č. 245).

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Pořádání a inventarizace proběhly na základě vyhlášky č. 645/2004 Sb., Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. března 2010 (č. j. SOAP/006-0767/2010) včetně dodatku platného od 15. července 2014 (SOAP/006-1300/2014) a Metodického pokynu archivní správy č. 1/2017 k archivnímu zpracování fondu typu „Archiv obce“ (č. j. MV-35224-1/AS-2017). Přihlédnuto bylo rovněž k Metodickému návodu č. 1/2013 odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra, kterým se vydávají nová základní pravidla pro zpracování archiválií.

V průběhu pořádání fondu Archiv obce Chotíkov (EL NAD č. 199) v roce 2005 přeřadila archivářka Mgr. Kateřina Nová do fondu Archiv obce Rochlov seznam narozených dětí v Rochlově z roku 1945 (č. j. SOAP/06-727/05). Tato kniha byla převzata již v roce 1955 do archivu ve Stříbře a zřejmě nedopatřením při hromadném svozu archivního materiálu v 50. nebo v 60. letech 20. století došlo k jejímu zařazení do fondu Archiv obce Chotíkov. Během současné inventarizace bylo zjištěno, že se jedná o druhopis matriky narozených z roku 1945, pocházející z činnosti původce Standesamt Rochlov. Proto byla matrika delimitována do Státního oblastního archivu v Plzni, 1. oddělení, do archivní sbírky Sběrka druhopisů matrik západních Čech (EL NAD 11041), č. j. SOAP/060-300/2017.

Po současném přemanimulování fondu a zpřesnění počtu evidenčních jednotek tvoří fond Archiv obce Rochlov 7 úředních knih, 1 podací protokol a 1 karton spisů o celkové metrži 0,22 bm. Změnil se také celkový časový rozsah fondu na [1878]–1945 (1947). Vnitřní skartace nebyla provedena.

Vzhledem k neúplnému dochování fondu a zjevné absenci spisového plánu bylo při pořádání použito umělé pořádací schéma, uvedené v příloze č. 1 Metodického pokynu archivní správy č. 1/2017 k archivnímu zpracování fondu typu „Archiv obce“ (č. j. MV-35224-1/AS-2017). Fond byl rozdělen na I. Úřední knihy, II. Spisový materiál, který je dále členěn na 1. Registraturní pomůcky a 2. Spisy a III. Účetní materiál, obsahující pouze 1 hlavní knihu z roku 1937 (inv. č. 11), rozpočty obecní a chudinské (inv. č. 12) a účetní závěrky obecní, chudinské a místní školní rady z let 1933–1937 (inv. č. 13).

Posteriora tvoří záznamy MNV v knihách inv. č. 1, 3, 4 a 5. Do knihy inv. č. 1 napsal neznámý kronikář po osvobození v roce 1945 dvě stránky pojednávající o době okupace a místním národním odboji, označené titulem „*Kronika obce Rochlovske započatá památným 5. květnem 1945, dnem velké naší revoluce a vysvobození republiky z nadvlády německého*

nacizmu“. V knize inv. č. 1 je i na poslední stránce zachycen obecní inventář (*Gemeinde Inventar*), tj. seznam obecních knih, hasičského náčiní, obecních domů apod.

V případě knih inv. č. 3, 5 a 6 byla datace určena odhadem. Jazykem archiválií je až na dvojjazyčné česko-německé tiskopisy němčina. V době zpracování fondu se písemnosti přes drobná poškození prachem nacházely ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

Některé archiválie původce fondu Archiv obce Rochlov jsou evidovány v přílohách ke kronice ve fondu Obecní úřad Rochlov (EL NAD č. 1281). Jedná se o 3 listy katastrální mapy obce Rochlov z let [1850]–[1910], dále pojistnou smlouvu obce z roku 1938 a vkladní knížku obce z roku 1942. Vedle těchto archiválií, jež byly zcela jistě součástí obecní spisovny, obsahují zmíněné přílohy i dvě soukromé německé vkladní knížky z let 1929–1946, pojistnou smlouvu učitelky Josefíne Karl z let 1934 a 1939, a šest dobových pohlednic přibližně z let [1900]–[1920].

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Archivní fond Archiv obce Rochlov poskytuje díky dochované knize zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva (výboru), obecní rady a finanční komise (inv. č. 1) řadu cenných informací o činnosti místní obecní samosprávy. Pamětní kniha obce se pravděpodobně nedochovala. Pro genealogický a demografický výzkum jsou využitelné knihy inv. č. 2, 3 a 4. Kniha evidence cizích osob v obci (inv. č. 3) zachycuje rovněž pohyb obyvatelstva v Rochlově v poválečných letech 1945–1947. Údaje o finančním hospodaření obce, především ve 30. letech 20. století, lze získat částečně z knihy inv. č. 1, rozpočtů (inv. č. 12), hlavní knihy (inv. č. 11) a účetních závěrek (inv. č. 13).

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Archivní fond Archiv obce Rochlov [1878]–1945 (1947) uspořádala a inventář sepsala v červenci 2017 Mgr. Zuzana Ferenčíková. Čistopis archivní pomůcky zpracovala v lednu 2018 Mgr. Zuzana Ferenčíková ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

V Plasích 2. 1. 2018

Mgr. Zuzana Ferenčíková

Seznam použitých pramenů a literatury

I. Prameny

a) Archivní prameny

SOkA Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond *Místní národní výbor Rochlov /neuspořádaný/*.

SOkA Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond *Obecná škola (německá) Rochlov*, kniha K 1 – Kronika školní 1902–1918.

SOkA Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond *Obecná škola (německá) Rochlov*, kniha K 2 – Kronika školní 1918–1944.

SOkA Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond *Základní devítiletá škola Rochlov*, Kniha K1 – školní kronika 1930–1960.

b) Tištěné prameny

Ortsbuch für den Reichsgau Sudetenland. Haida, 1939.

Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaiserthum Oesterreich, 1849.

Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaiserthum Oesterreich, 1862, Teil IV., (Nr. 13, 5. 3.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1919 (částka 16., 31. 1. a 7. 2.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1945 (částka 3., 5. 5.).

Seznam míst v Království českém. Praha, 1872.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1886.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1893.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1907.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1913.

Statistický lexikon obcí v Čechách. Praha, 1924.

Statistický lexikon obcí v Zemi české. Praha, 1934.

Verzeichniss der Orts-Gemeinden im Königreiche Böhmen. Prag, 1861.

Zákony a nařízení pro Království české, 1864 (částka 2., 16. 4.).

Zevrubný popis rozdělení země Království českého. Praha, 1854.

II. Literatura

BUKAČOVÁ, Irena – FÁK, Jiří a kol. *Paměť krajiny. Soupis drobných památek Nýřanska*. Mariánská Týnice : Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici, 2013.

BUKAČOVÁ, Irena – FÁK, Jiří a kol. *Severní Plzeňsko II. Historicko-turistický průvodce č. 7*. Nakladatelství Českého lesa : Domažlice, Plzeň, 1997.

DRNEK, Jan. *Krajina nad pokladem. Průvodce po historii kamenouhelného dolování na Plzeňsku*. Občanské sdružení STREET : Plzeň, 2012.

DUNDERA, J. A. *Království české statisticky-polohopisně popsané. I. díl – Kraj plzeňský*. Praha, 1845.

EDL, Jan. Přehled změn v územní reorganizaci politické správy v letech 1928–1948. *Paginae historiae. Sborník Národního archivu*, Praha : Národní archiv, 2006, č. 14, s. 485–545.

FLÖGEL, Jaroslav. *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře*. Praha, 1933.

HERZIG, Anton. *Die Gemeinden des Landkreises Mies. Ihre Geschichte bis 1945 und das Schicksal Ihrer deutschen Bevölkerung*. Dinkelsbühl : 1975.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

CHYTIL, Alois. *Chytilův místopis Československé republiky*. Praha, 1930.

NOVÁKOVÁ, Božena. a kol. *Zeměpisný lexikon ČR. Obce a sídla N–Ž*. Praha, 1991.

KAMPER, Jar. – WIRTH, Zd. *Topographie der Historischen und Kunst-Denkmale der politische Bezirk Mies*. Prag, 1911.

KOTYŠKA, Václav. *Úplný místopisný slovník Království českého*. Praha, 1895.

PALACKÝ, František. *Podrobný popis Království českého*. Praha, 1848.

PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny. III. díl – M–Ř*. Česká akademie věd a umění : Praha, 1951.

Retrospektivní lexikon obcí ČSSR 1850–1970. Praha, 1970.

SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen; statistisch-topographisch dargestellt von Johann Gottfried Sommer, Ehrenmitglied der Gesellschaft des vaterländischen Museums. Sechster Band. Pilsner Kreis*. Prag, 1838.

TYR, Václav. *Stříbrsko*. Plzeň : Plzeňská jednota menšinového učitelstva v Plzni, 1929.

VRBATA, Jaroslav. Přehled vývoje veřejné správy v odtržených českých oblastech v letech 1938–1945. *Sborník archivních prací*, Praha : Archivní správa ministerstva vnitra v nakladatelství Orbis, 1962, roč. 7, č. 2, s. 45–87.

Příloha č. 1

Počet obyvatel a domů

Rok	Počet obyvatel	Počet domů
1850	214	neuveden
1869	328	38
1880	502	55
1890	584	50
1900	664	67
1910	588 (533 Němců a 55 Čechů)	74
1921	569 (522 Němců a 45 Čechů)	75
1930	604 (461 Němců a 141 Čechů)	98

Seznam doložených starostů

Ignatz Buschek	1897 (?)–1899
Josef Buschek	1899–1911
Wenzl Rudek	1911–1919
Wenzl Menner	1919–1924
Franz Vogl	1924–1927
Johann Kulhanek	1927–1934
Johann Reindl	1934–1938
Richard Buschek	1938–1944
Hans Maresch	1944–?

Seznam použitých zkratk

AO	archiv obce
AP	archivní pomůcka
AS	archivní správa
bm	běžný metr
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
ev. jedn. č.	evidenční jednotka číslo
inv. č.	inventární číslo
K	kniha
kar	karton
MNV	místní národní výbor
MV	ministerstvo vnitra
ppr	podací protokol
př. č.	přírůstkové číslo
ř. z.	říšský zákoník
Sb.	Sbírka zákonů a nařízení
SOA	státní oblastní archiv
SOkA	státní okresní archiv
ukn	úřední kniha
z. z.	zemský zákoník

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
---------	-------	---------------	----------------

I. Úřední knihy

1	Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva (výboru), obecní rady a finanční komise (20. 5. 1897–21. 12. 1944)	1897–1944 (1945)	ukn 1
2	Kniha vydaných domovských listů, čeledních a pracovních knížek	1885–1936	ukn 2
3	Kniha evidence cizích osob	[1888]–1945 (1947)	ukn 3
4	Rejstřík úmrtí	1892–1945 (1947)	ukn 4
5	Trestní rejstřík	[1878]–1937 (1946)	ukn 5
6	Seznam domobranců	[1892]–[1924]	ukn 6

II. Spisový materiál

1. Registraturní pomůcky

7	Podací protokol (č. j. 101 z 21. 2. 1933–č. j. 1001 z 30. 12. 1937)	1933–1938	ppr 1
---	--	-----------	-------

2. Spisy

8	Domovské právo	1920–1923	kar 1
9	Projekt silnice Rochlov – Kbelany – Úlice (rozpočet, kubatura)	1927	kar 1
10	Korespondence s nadřízenými úřady (čestný kříž, sbírky, evidence osob povinných vojenskou službou, pohřebnictví, podpora rodin)	1941–1945	kar 1

III. Účetní materiál

1. Účetní knihy

11	Hlavní kniha	1937	ukn 7
----	--------------	------	-------

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
---------	-------	---------------	----------------

2. Účetní spisy

12	Obecní a chudinské rozpočty, výkazy zápůjček	1931–1936	kar 1
13	Účetní závěrky obecní, chudinské a místní školní rady	1933–1937	kar 1

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Rochlov
Značka archivního fondu:	AO Rochlov
Časové rozmezí:	[1878]–1945 (1947)
Počet evidenčních jednotek:	9 (7 úředních knih, 1 podací protokol, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	13
Rozsah v bm:	0,22
Stav ke dni:	2. 1. 2018
Zpracovatelé archivního fondu:	Mgr. Zuzana Ferenčíková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Mgr. Zuzana Ferenčíková
Počet stran:	14
Počet exemplářů:	4
Schválila:	Mgr. Martina Matušková dne 2. 1. 2018 – č. j. SOAP/060-3/2018